

Łukasz Guzek

Sztuka na rzecz demokracji

Sztuka i Dokumentacja nr 16, 4

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sztuka na rzecz demokracji

Demokracja jest instytucją. Jest więc traktowana jak rzecz i może być przedmiotem studiów fenomenologicznych. Także przedmiotem swoistej 'fenomenologii artystycznej', czyli użycia środków artystycznych do badania w zakresie doświadczenia życia codziennego. Im bardziej to doświadczenie jest bezpośrednie tym lepiej. Stąd rola sztuki performatywnej i zantropologizowanej, które używają form efemerycznych, czasowych naśladowujących dynamikę życia, a mniej form będących reprezentacją, ilustracją, obrazem.

Założenia demokracji streszczają trzy cnoty republikańskie – liberte, egalite, fraternite. Dotyczą one nie tylko zasad prawa, ale i praw człowieka, zwłaszcza ostatnia z nich, która dotyczy relacji międzyludzkich. W ten sposób życie codzienne przekształca się w sztukę. Stąd zainteresowanie sztuki prodemokratycznej wszelkiego typu projektami relacjonalnymi, które łączą to co indywidualne i to co społeczne, sytuujące jednostkę w kontekście. Sztuka jako sztuka kontekstualna i kontekstowe metody interpretacji są możliwie najbardziej otwartą, partycypacyjną formą funkcjonowania sztuki. Sztuka socjologiczna zbyt często przypominała projekty 'inżynierii społecznej', które są obce demokracji.

Zazwyczaj relacje sztuki i demokracji są postrzegane jako utopijne. Zgodnie z tym poglądem, sztuka nie ma nic wspólnego z demokratyczną praxis. Ale jeżeli praktykę demokracji postrzegamy jako stale trwającą dyskusję odzwierciedlającą społeczną i indywidualną zmienność i różnorodność to sztuka jest jednym z pól takiej działalności i jej aktywnym, sprawczym czynnikiem. W sytuacji gdy demokracja na poziomie przedstawicielskim nie działa, to wtedy sztuka staje się alternatywnym medium nacisku na władze w różnych sprawach społecznych i jednostkowych. Pełni wtedy też rolę w prezentacji i komunikacji zagrożeń na forum krajowym i międzynarodowym. To co partykularne zawsze może być uniwersalne. W sytuacji zagrożenia demokracji z jakim mamy do czynienia we współczesnej Polsce, gdy antydemokratyczne siły sięgają po władzę należy na nowo rozważyć moc działania sztuki na rzecz demokracji.

Redaktor tej sekcji ma dwa cele. Po pierwsze, chodzi o zebranie tekstów dyskutujących temat relacji sztuki i demokracji na poziomie meta, czyli poziomie dyskursu dotyczącym samego przedmiotu tego dyskursu. A więc teksty ujmujące zagadnienia w ramach estetyki, socjologii, antropologii, kulturoznawstwa, ale i teksty meta metodologiczne. Po drugie, o zebranie tekstów dotyczących dzieł. Tu głównie oczekujemy na teksty historyków sztuki zawierające opisy i interpretacje dzieł i zagadnień artystycznych oraz metod badawczych. Gromadzimy w tej sekcji także opisy projektów i metod kuratorskich i artists' statements dotyczące prac i metod artystycznych.

Celem ogólnym jest zgromadzenie bazy danych przykładów dzieł dla dalszych dyskusji, modeli interpretacji oraz katalogu metod pracy z zagadnieniem relacji sztuki i demokracji.